

ANKARA SANAYİ ODASI

BEYAZ RUSYA CUMHURİYETİ ÜLKE NOTU

Araştırma ve Yönlendirme Müdürlüğü

8 Kasım 2016

İÇİNDEKİLER

1- Ülke Künyesi

2- Beyaz Rusya'nın Dış Ticareti

Tablo 1 – Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri

Tablo 2 – Beyaz Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

Tablo 3 – Beyaz Rusya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

Tablo 4 – Beyaz Rusya'nın İhracatında Başlıca Ülkeler

Tablo 5 – Beyaz Rusya'nın İthalatında Başlıca Ülkeler

3- Türkiye ile Beyaz Rusya Arasındaki Ticari İlişkiler

Tablo 1 – Türkiye-Beyaz Rusya Dış Ticaret Değerleri

Tablo 2 – Türkiye'nin Beyaz Rusya'ya İhraç Ettiği Başlıca Ürünler

Tablo 3 – Türkiye'nin Beyaz Rusya'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler

1- Ülke Künyesi

Resmi Adı	Beyaz Rusya Cumhuriyeti
Devlet Başkanı	Aleksander Lukaşenko
Başbakan	Andrey Kobyakov
Başkenti	Minsk
Resmî dil	Beyaz Rusça, Rusça
Yönetim biçimi	Cumhuriyet
Yüzölçümü	207.600 km ²
Nüfus	9.300.000
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla - GSYİH	54,6 Milyon ABD Doları (2015, EIU)
Kişi Başına Düşen GSYİH	5.749 ABD Doları (2015, IMF)
Büyüme Oranı	% -3,9 (2015, EIU)
Para birimi	Beyaz Rusya Rublesi (BYR)
Coğrafi Konum	<p>Belarus (Beyaz Rusya ya da Byelorussia), Avrupa'nın merkezinde, Rusya Federasyonu, Avrupa ülkeleri ve Asya arasında büyük ve önemli kara ve demiryolları arasında kalan, temel iletişim noktaları ile petrol ve doğalgaz boru hatlarının kesiştiği bir konumda bulunmaktadır. Rusya'nın merkezi ve batı kesimleri ile Batı Avrupa, Karadeniz, Baltık Denizi arasındaki en kısa yollar Belarus üzerinden geçmektedir. Eski SSCB üyesi olan Belarus kuzey Avrupa'da Rusya ile yakın ilişkiler geliştiren ülkelerin başında gelmektedir. Ülke, kuzeyde Letonya, kuzeybatıda Litvanya, kuzeydoğu ve doğuda Rusya Federasyonu, batıda Polonya güneyde ise Ukrayna ile sınır komşusudur. Ülkenin sınırlarının toplam uzunluğu 2969 km'dir.</p> <p>Ülke iklim özellikleri bakımından orta derecede kıta iklimi özelliği göstermektedir. Kışlar görece olarak daha yumuşak ve nemli, yazlar daha sıcaktır. Son yıllarda kışlar biraz daha yumuşak geçmeye başlamıştır. Ocak ayı ortalama sıcaklığı -8°C ile -4,5°C arasında ve Temmuz sıcaklığı +17° C +18.5° C arasında gerçekleşmektedir. Sıfırın üstü sıcaklıklar 230-263 gün arası sürmektedir.</p> <p>Belarus topraklarının % 43,2'sini tarım alanları oluşturmaktadır. Ülke yüzölçümünün %40,9 gibi önemli bir kısmını ormanlar oluşturmaktadır ve bu oran merkezi ve Doğu Avrupa için de önemli bir katkıda bulunmaktadır. Ülke kişi başına 0,94 hektar orman alanı ve 136,1 m3 kereste rezervleriyle Avrupa ortalamasının neredeyse iki katına yakın orman zenginliğine sahiptir.</p> <p>Ülke yağış rejimi olarak genellikle yağışlı bir bölgede yer almaktadır. Yılda yağın ortalama yağmur miktarı 600-700 mm'yi bulur. Yağışlı gün sayısı ortalama olarak en çok Nisan-Ekim ayları arasında görülür. Kar örtüsü ülkenin güney batısında 75 gün ve kuzey doğusunda 125 gün yerde kalmaktadır.</p> <p>Belarus'un denize kıyısı bulunmamakla birlikte nehirler ve su kaynakları yönünden oldukça zengindir. Ülkede irili ufaklı 20.000 nehir ve ırmak bulunmakta olup bunların toplam uzunluğu 91.000 km'dir. Nehirlerin en büyükleri Dnyeper, Pripyat, Neman; göllerin en büyükleri ise Naroch (Minsk), Osveyskoye (Vitebsk), Chervonoye (Gomel)'dir.</p>
Siyasi ve İdari Yapı	<p>Beyaz Rusya'nın başkenti Minsk'te Bağımsız Devletler Topluluğu kurulmuştur. Türkiye; Beyaz Rusya'yı tanıyan ilk ülkelerden olmuştur. Beyaz Rusya Cumhuriyeti'nin ilk anayasası 15 Mart 1994 tarihinde kabul edilmiştir. Cumhurbaşkanlığına 1994'te seçilen bugünkü Cumhurbaşkanı Aleksandr Lukaşenko, 24 Kasım 1996 tarihindeki referandum sonrası 13. Yüksek Sovyet'i lağvederek yerine iki meclisli bir "Milli Meclis" kurmuştur.</p>

	<p>Beyaz Rusya idari olarak 6 bölge idaresinden (oblast) oluşmaktadır Bunlar; Minsk, Brest, Vitebsk, Gomel, Grodno ve Mogilev'dir. Ülkede 118 şehir, 110 kasaba idaresi bulunmaktadır. 15 şehrin nüfusu 100.000'in üzerindedir ve 103 şehirleşmiş küçük birim bulunmaktadır.</p> <p>Ülkenin siyasi ve ekonomik yapısı bakımından son dönemde yaşanan en önemli gelişmelerden biri Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinde Gümrük Birliği'nin yürürlüğe girmesidir.</p> <p>Beyaz Rusya ekonomik alanda yaptığı reformlarla liberal sisteme giderek daha fazla uyum sağlamaya çalışırken siyasi alanda henüz demokratikleşme yolunda pek fazla adım attığı söylenemez.</p>
Nüfus ve İşgücü Yapısı	<p>Beyaz Rusya'nın toplam nüfusu 2014 yılı itibarı ile yaklaşık 9,4 milyondur. Nüfusun %75'i kentlerde, geri kalanı ise kırsal kesimde yaşamaktadır. Nüfusun %83,7'si Beyaz Rus, % 8,3'ü Rus %3,1'i Polonyalı, %1,7'si Ukraynalı ve %3,2'si diğer etnik gruplardan oluşmaktadır.</p> <p>Ülkede nüfus daralmaktadır. Nüfusun azalmasında ölüm oranının doğum oranından fazla olmasının yanı sıra ülke dışına göç de rol oynamaktadır.</p> <p>Ülkede çalışan nüfus yaklaşık 5 milyondur. İşgücünün % 9,4'ü tarım, % 45,9'u sanayi, % 44,7'si hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İşsiz sayısı 2012 yılında 25 bin kişidir.</p> <p>Ocak 2014 itibarı ile ortalama ücret 5.322.441 Br (yaklaşık 550 dolar) olurken, asgari ücret, 1 Ocak 2014 tarihinden geçerli olmak üzere 1.660.000 Br olarak belirlenmiştir (yaklaşık 170 dolar). Ancak, asgari ücretle personel istihdam etmek uygulamada mümkün değildir. Ücretler bankacılık, inşaat ve sanayi kesiminde yükselirken tarımda düşmektedir.</p> <p>Beyaz Rusya'da emeklilik yaşı kadınlar için 55, erkekler için 60'tır. Beyaz Rusya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre, 01 Ocak 2014 itibarı ile ülkedeki emekli sayısı 2,5 milyondur.</p> <p>Ülkede yabancı işçi çalıştırmak için İçişleri Bakanlığı'na başvurulması gerekmektedir. Yabancı işçi çalıştırma isteğinin gerekçeleri ve çalıştırılmak istenen yabancı personel sayısı bildirilerek izin alındıktan sonra, yabancı personel ülkeye getirilebilir. Yabancı personel getirildikten sonra da her bir personelin çalışma izni yine İçişleri Bakanlığı'ndan alınacaktır.</p>
Doğal Kaynaklar ve Çevre	<p>Beyaz Rusya, petrol ve doğal gaz gibi enerji kaynakları üretimi bakımından fazla zengin olmasa da mineral ürünleri üretimi bakımında Avrupa'da oldukça üst sıralarda yer almaktadır. Özellikle potasyum tuzu rezervinde dünyanın en önemli üreticileri arasındadır. Mozyr, David-Gorodok ve Starobin'deki rezervlerin toplam miktarı 22 milyar ton olarak tahmin edilmektedir. Sapropel rezervleri ise 3 milyar m³'e yakındır. Granit, dolomit (beyaz mermer), marn ve tebeşir, kil, kum ve çakıl, doğal boyaların üretiminde kullanılan ham maddeler önemli doğal kaynak rezervlerini oluşturur.</p> <p>Ülke petrol ve diğer enerji kaynakları açısından fakirdir. Sınırlı miktarda petrol üretimi varsa da, bu ülke ihtiyacının ancak % 12-13'ünü karşılamaktadır. Buna karşın ülkede petrol işleme sanayi gelişmiştir. Beyaz Rusya, Rusya Federasyonu'ndan aldığı ham petrolü işleyerek ihraç etmektedir. Petrol ürünleri ülkenin ihracatının yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Naftan ve Mozır ülkedeki en büyük iki petrol rafinerisidir.</p> <p>2,3 milyon ton turb ve 203 milyon m³ doğal gaz üretimi de diğer doğal kaynakları oluşturur.</p> <p>Ülke ihracatında önemli bir yer tutan potasyum tuzları üretimi son dönemde giderek artmaktadır. Başkan Alexander Lukashenko'nun 19 Nisan 2011'de yaptığı açıklamada potasyum tuzu üretiminin 2015 yılında 11 milyon ton seviyesine ulaşmasının beklendiği belirtilmiştir.</p> <p>Rusya'nın Beyaz Rusya'ya uyguladığı doğal gaz fiyatı, 2012'de 165,6</p>

	<p>dolar/1000 m3, 2013’de 166 dolar/1000 m3, 2014’te 178 dolar/1000 m3 olarak ifade edilmektedir. Rusya’nın Beyaz Rusya’ya Avrasya Birliğine katılması karşılığında tanıdığı bu ayrıcalığın ülkeye yılda 3 milyar dolara yakın katkısı olacağı tahmin edilmektedir.</p> <p>Rusya kaynaklı kredisi (10 milyar dolar) ve teknolojisi ile 2012 yılında Grodno ilinde Litvanya sınırına yakın bölgede (Astravets) yapımına başlanan 2000 MW’lık nükleer santral tamamlandığı zaman ülkenin toplam enerji ihtiyacının %11,8’ini karşılayacaktır. Proje, 2016-2020 yılları arasında iki nükleer reaktör inşa edilmesini ve 2025 yılı itibarı ile de iki reaktör daha inşa edilmesini öngörmektedir.</p>
Ekonomik Yapı	<p>Beyaz Rusya ekonomisine genel olarak bakıldığında Rusya Federasyonu ile yakın ilişkilerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Özellikle dış ticaretinin büyük oranda bu ülkeyle olmasının yanı sıra BDT ülkeleri arasındaki konumu da ekonomik gelişmişlik düzeyini etkilemektedir. Ülkede devletin ekonomideki ağırlığı fazladır; bu anlamda büyük işletmelerin tamamına yakını devlete aittir. Ülke resmi olarak ithal-ikamesi stratejisi izlemekte, bu çerçevede, halk ithal mal satın almak yerine yerli malları kullanmaya teşvik edilmektedir. Devlet bankaları, Beyaz Rusya ürünü mobilya ve ev eşyaları için ucuz krediler sağlamaktadır. Perakendeci firmalar belirli oranda yerli üretim mallar bulundurmaya yükümlüdür.</p> <p>İthal ikamesine dayalı kalkınma stratejisinin yanı sıra ülkede varolan potasyum kaynakları ile işlenen petrol sonucu elde edilen petrol ürünleri ihracatta önemli yer tutmaktadır.</p> <p>Sovyetler Birliği döneminden kalan kamu işletmelerinin üretimden aldığı pay yüksektir. Özelleştirmenin yavaşlaması, sermaye kaçışlarının yaşanmaması, sıkı idari kontroller neticesinde, diğer BDT ülkelerinin aksine, Beyaz Rusya’nın SSCB’nden devraldığı tesisler bağımsızlık sonrasında üretim kapasitelerinin çok az bir kısmını kaybetmiştir. Ancak Beyaz Rusya ekonomisinde son yıllarda görülen rekabet gücündeki azalmanın sebepleri arasında bu tesislerin teknolojisinin ve sermaye stokunun eskimeye başlaması, üretim yöntemlerinin etkinlikten uzak ve fazla enerji yoğun hale gelmesi ve bazı devlet fabrikalarının üretimden satışlarının azalması sebebiyle stoklarında artışlar yaşanması gösterilebilir.</p> <p>Ülke ekonomisinin önemli özelliklerinden birisi olarak Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra Rusya petrolünü ve doğalgazını Avrupa ülkelerine göre çok ucuza almaya devam etmesi ve Rusya’dan aldığı ham petrolü işleyerek ihracatında önemli bir kalem olarak kullanması sayesinde yüksek gelirler elde etmesi gösterilebilir. Rusya’dan aldığı doğal gazı transit olarak Avrupa ülkelerine satması da özellikle 2000’lerin başlarından itibaren artan petrol ve doğal gaz fiyatları düşünüldüğünde, ülkenin dış ticaret dengesini olumlu etkilemiş ve bu dönemde yüksek büyüme hızları göstermesine önemli katkıda bulunmuştur.</p> <p>Ülke dış ticaretinin büyük bir bölümünü Rusya Federasyonu ile yapmaktadır. Özellikle son yıllarda giderek artan dış ticaret açığı, Rusya pazarındaki rekabet gücünün giderek azalması ve yaşanan ekonomik kriz sonrası ortaya çıkan talep daralmasının yarattığı olumsuzluklarla ilişkilendirilebilir. Rusya Federasyonu’nda yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlar da Beyaz Rusya’yı doğrudan etkileyebilmektedir. Gerek ekonomik gerekse siyasi açıdan Rusya Federasyonu’yla olan yakın ilişkiler olumsuz şartlardan da öncelikle etkilenme potansiyelini doğurmaktadır.</p>
Ekonomi Politikaları	<p>Beyaz Rusya ekonomisi düşük ekonomik büyüme ve beraberinde inatçı yüksek enflasyon, düşük seviyede rezerv miktarı ve para biriminde değer kaybı süreci ile karşı karşıyadır. 2014 yılı başında Rus Rublesi ve Kazak Tengesinin değer kaybetmesi ve ülkenin başlıca pazarlarından olan Ukrayna</p>

	<p>ve Rusya ekonomilerinde yaşanan kriz nedeni ile beklenen sıkıntılar Beyaz Rusya ekonomisini de olumsuz yönde etkilemiştir.</p> <p>2012 yılı Şubat ayından itibaren Beyaz Rusya Merkez Bankası faiz oranlarını indirmeye başlamıştır. 2013 yılı Mart ayında para politikası daha da gevşetilmiş ve Temmuz ayında refinansman faiz oranları % 23,5'e çekilmiştir. Ekonomideki olumsuz gidişin devam etmesi üzerine refinansman faiz oranı 2014 yılında 3 kez aşağı çekilmiş ve 2014 yılı Temmuz ayında % 20'ye ulaşmıştır. Bu durum Br Ruble'sini daha da zayıflatarak enflasyona katkıda bulunmuştur. Dolarizasyonun önüne geçilmesini sağlamak üzere 2013 yılı sonunda ticari bankalar, yerel para cinsinden açılacak mevduat mevduat hesaplarına uygulanan faizleri artırmaları yönünde cesaretlendirilmiştir.</p> <p>Beyaz Rusya devlet başkanının Aralık 2010 tarihinde yayımladığı 4 Numaralı "Girişimci İnisiyatifin Geliştirilmesi ve İşletme Faaliyetlerinin Teşviki" Direktifi ile 2011 yılı Beyaz Rusya'da Girişimcilik Yılı ilan edilmiş, rekabetin ilke olduğu, gerekli olduğu yerde devletin düzenleyici rol üstleneceği belirtilmiştir.</p> <p>Artan dış ticaret açığı sebebiyle doğrudan yabancı sermaye girişine ihtiyaç duyulmaya başlanmış ve ekonomiyi liberalleştirme, yabancı sermaye ortamını iyileştirme konusunda önlemler alınmaya çalışılmıştır.</p>
<p>Ekonomik Performans</p>	<p>Beyaz Rusya 2008 yılına kadar yüksek büyüme oranları kaydetmiş olmasına rağmen son yıllarda yavaşlayan bir ekonomik büyüme ve makroekonomik istikrar sorunu ile karşı karşıyadır. 2008 yılına kadar ülkenin GSYİH'sı yıllık ortalama % 8,3 büyüme kaydetmiştir. Bu oran % 5,7 olan Avrupa ve Orta Asya bölgeleri ortalamasının ve % 7,1 olan Bağımsız Devletler Topluluğu ortalamasının üzerindedir. Ülke söz konusu yüksek büyüme oranlarını uygun dış koşullar (Başta Rusya olmak üzere BDT ülkelerinden Beyaz Rusya mallarına olan talebin artması, Rusya'dan düşük fiyatlı enerji ithalatı, petrol ürünleri ve gübre ihracatından elde edilen gelir) sayesinde elde etmiştir.</p> <p>2008-2009 yıllarında yaşanan küresel kriz ülke ekonomisini ihraç ürünlerine talebin düşmesi ve dış borca erişimin azalması nedeni ile etkilemiştir. Buna karşılık hükümet sıkı makroekonomik politikalar, bir defaya mahsus döviz kuru ayarlaması gibi önlemler uygulamaya koymuş ve IMF'den dış finansman desteği almıştır. Ancak 2010 yılında söz konusu istikrar önlemlerinden geri dönüş olmuş, genişlemeci mali ve parasal politikalar uygulanmaya başlanmıştır.</p> <p>Beyaz Rusya, 2010 yılında % 7,6'lık bir büyüme oranı yakalamış özellikle sınai üretimdeki %11,3'lik artış bu büyümeyi hızlandırmıştır. Bu dönemde tüketim ve yatırım rakamlarında da büyüme gözlenmeye başlanmıştır. Yine bu dönemde gevşek ekonomi politikaları ithalatta ciddi artışa sebep olmuş ve GSYİH büyümesinde ithalat kalemindeki bu artışın önemli etkisi olmuştur. GSYİH artış hızı 2011 yılında % 5,5'e gerilemiştir. 2011 yılında GSYİH büyüklüğü yaklaşık 60 milyar Dolara ulaşmıştır.</p> <p>Ekonomik büyüme 2012 yılında yavaşlayarak % 1,5 olmuştur. 2012 yılında perakende satışlar reel ücret artışlarının da etkisi ile dikkat çekici bir artış kaydetmiştir. Ancak ekonomi 2012 yılının son üç aylık döneminde daralmıştır. Bunda yatırım harcamalarının kısılması neticesinde inşaat ve sanayi sektörlerinin olumsuz etkilenmesi etkili olmuştur. 2012 yılının sonunda ihracatta da yavaşlama gözlenmiştir.</p> <p>2013 yılında büyüme hızı daha da yavaşlayarak % 0,9 olmuştur. 2012 yılında % 5,8 büyüyen sınai üretim 2013 yılında % 4,8 oranında gerilemiştir. Mal ve hizmet ihracatından elde edilen gelirler de % 15,5 düşüş kaydetmiştir.</p> <p>2014 yılında reel GSYİH artış hızı % 1,6 olmuştur. Ülke, son üç yılda düzenli olarak zayıf büyüme kaydetmiştir. 2015 yılının ilk çeyreğinde ekonomi yıllık</p>

	<p>% 2 oranında küçülmüştür. Bu durum, durgunluk habercisi olarak değerlendirilmektedir.</p> <p>Beyaz Rusya'nın başlıca pazarları olan Rusya ve Ukrayna ekonomilerinde bir yavaşlama söz konusudur. Ancak Rusya'nın AB ile anlaşmazlığı nedeni ile içinde bulunduğu karşılıklı yaptırımlar neticesinde ülkeden gıda ürünleri ve savunma sanayi ürünlerine talebinin artması olasılığı pazar daralmasını bertaraf edebilecektir.</p> <p>Beyaz Rusya'nın kronik enflasyon sorunu 2013 yılında enflasyonun önemli bir düşüş kaydederek % 18,3 seviyesine gerilemesine rağmen devam etmektedir. Ortalama yıllık enflasyon 2014 yılında da 2013 yılı ile aynı oranda, % 18,3 olarak gerçekleşmiştir. Fiyatlardaki artışta rublenin değer kaybı rol oynamıştır. Uygulamaya konulan sıkı para politikaları ve fiyat artışlarına getirilen resmi yasaklama enflasyonun daha da artmasının önüne geçmiştir. 2015 yılı Nisan ayında ortalama yıllık enflasyon 2014 yılı başından bu yana gerçekleşen en düşük değere ulaşarak % 15,5 olmuştur. Ancak fiyat artışlarına getirilen yasak Nisan ayında kaldırılmış olup, Beyaz Rusya rublesi üzerindeki değer kaybı baskısı da devam etmektedir. Bu nedenlerle ekonomideki durgunluğa rağmen 2015 yılının geri kalanında fiyatlar genel düzeyinde artış beklenmektedir.</p> <p>Beyaz Rus rublesi 2014 yılı Aralık ayı ile 2015 yılı Ocak ayı ortası arasında yüksek değer kayıplarına uğramıştır. Rus rublesinin istikrarsızlığı karşısında ekonomi yönetimi önlemler almış, politika faiz oranı yükseltilmiş ve Beyaz Rus rublesi devalüe olmuştur. Alınan önlemler ve petrol fiyatlarındaki yükseliş beraberinde Rus rublesinin istikrara kavuşması Beyaz Rus rublesinin yeniden değer kazanarak Nisan ayında BRB 14,452: 1 ABD \$ seviyesine ulaşmasını sağlamıştır. Beyaz Rus Rublesinin yıllık değer kaybı % 31'dir.</p> <p>2013 yılında 7,6 milyar dolar olan cari işlemler açığı 2014 yılında 5,1 milyar dolara gerilemiştir. Söz konusu daralma ithalattaki ani düşüşe bağlıdır. Rus ekonomisinin durgunluk sürecine girmesi Beyaz Rusya dış ticareti için olumsuz bir durumdur. Ülkenin ihracatı daralmaktadır.</p>
<p>Yatırım Teşvikleri</p>	<p>Beyaz Rusya'da nüfusu 50 bin kişiden az yerleşim birimlerine yapılacak yatırımlara teşvik sağlanmaktadır. Bu kapsamda yapılacak yatırımlar için 7 yıl süreyle kurumlar vergisinden ve elde edilen dövizin satışı şartından muafiyet tanınmakta, ayrıca 5 yaşını geçmeyen sermaye mallarının (taşıtlar hariç) ithalinde KDV ve gümrük vergisi muafiyeti öngörülmektedir (Ancak ekonomik faaliyetin 5 yıldan önce sona erdirilmesi halinde gümrük vergisi ve KDV tutarının geri ödenmesi gerekmektedir).</p>
<p>Doğrudan Yabancı Yatırımlar</p>	<p>Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından sonra ekonomide liberalizasyona dönük girişimlerde bulunulmuş ancak günümüze kadar gelen reform hareketlerine rağmen özelleştirme ve mülkiyet haklarına yönelik yeterli ilerleme sağlanamamıştır.</p> <p>Beyaz Rusya vatandaşlarının ve ülkedeki yabancı uyruklu kişilerin toprak satın alması mümkün değildir. Toprak mülkiyeti yalnızca çok küçük arazilerde gerçekleştirilen bahçecilik ve çiftçilik gibi faaliyetler için mümkündür. Haziran 1993 tarihli Toprak Mülkiyeti Hakkındaki Kanun'a göre, topraklar yabancı uyruklu kişilerce ve Beyaz Rusya vatandaşlarıncı ancak 99 yıllığına kiralanabilmektedir. Geçiş dönemi yaşayan Beyaz Rusya'da toprak mülkiyeti hususunda halen çeşitli sıkıntılar yaşanmaktadır.</p> <p>Ülkeye giren doğrudan yabancı yatırımların yaklaşık yarısı AB ülkelerinden gelmektedir. Rusya haricinde ülkedeki en önemli yatırımcılar Almanya ve Hollanda'dır. Rusya'nın genellikle petrol naklini sağlamaya yönelik boru hattı projeleri ve inşaat yatırımları olduğu gözlenmektedir. Ticaret ve yiyecek-içecek sağlama hizmetleri ile imalat sanayiinde gıda ve mühendislik sektörleri en fazla yatırım çeken sektörlerdir. MAN (Almanya), Coca-Cola</p>

(Hollanda), McDonald's (ABD), Maersk Medical (Danimarka), SB Telecom (İsviçre), AlcatelSEL (Almanya), Fresenius (Almanya-tıbbi ekipman) ülkedeki en önemli yatırımcılardır. Ülkede son yıllarda özellikle Alman firmalarının daha fazla yatırım yapmaya başladığı ve buradan Rusya Federasyonu ve diğer BDT ülkelerine ürünlerini pazarladığı gözlenmektedir.

2- Beyaz Rusya'nın Dış Ticareti

Beyaz Rusya dış ticaretinde yer tutan ürünler arasında en önemli ihraç ürünleri, petrol ürünleri, nitrojen gübreleri, potasyum gübreleri, etilen polimerleri, taşıt araçları lastikleri, kimyasal lifler, alaşımsız çelikten yarı mamuller, alaşımsız çelikten diğer çubuklar, izole edilmemiş demir teller, buzdolabı ve diğer soğutucular, hasat makineleri, traktör ve kamyonlar, mal taşımaya mahsus taşıt araçları, römork ve yarı-römorklar, mobilya, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri ve şekerdir.

Ülkenin ithalatında en çok yer tutan ürünler ise ham petrol, petrol ürünleri, doğal gaz, elektrik enerjisi, demir, çelik borular, izole edilmiş tel ve kablolar, sentetik kauçuk, iletişim cihazları, yolcu taşımaya mahsus araçlar, mal taşımaya mahsus taşıt araçları, hasat makineleri, taşıt araçları ve traktörler için parça ve aksesuar, içten yanmalı motorlar, ilaçlar, bitkisel yağlar, tahıllardır.

Tablo 1 - Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2011	41.419	45.759	-4.340	87.178
2012	46.060	46.404	-344	92.464
2013	37.203	43.023	-5.820	80.226
2014	36.389	40.451	-4.062	76.840
2015	26.757	29.940	-3.183	56.697

Kaynak: Trade Map

Tablo 2 – Beyaz Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

GTİP	Ürün Adı	2012	2013	2014	2015
	TOPLAM (diğerleriyle)	46.060	37.203	36.389	26.757
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	14.505	10.155	10.070	6.944
3104	Potastlı mineral/kimyasal gübreler	2.662	2.052	2.684	2.680
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1.288	1.241	1.124	579
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.613	1.111	934	575
8701	Traktörler	1.437	1.076	848	485
0406	Peynir ve lor	580	649	798	621
0402	Süt, krema (konsantre edilmiş, tatlandırıcı madde içerenler)	557	847	674	462
7214	Demir/çelik çubuklar (sıcak haddeli, dövülmüş, burulmuş, çekilmiş)	561	469	480	335
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	378	433	412	342
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	329	357	396	205
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	320	375	396	282
3811	Vuruntuyu önleyici, oksidasyonu durdurucu müstahzarlar, peptizan katkıları, aşınmayı önleyici katkıları	47	47	392	313
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	705	611	387	266
0405	Sütten elde edilen yağlar; sürülerek yenilen süt ürünleri	305	358	350	259
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	339	322	305	188
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	296	324	304	210
0401	Süt ve krema (konsantre edilmemiş, tatlandırıcı madde içermeyen)	202	234	267	188
8433	Hasat, harman, biçme; ürünleri ayırma, temizleme makine, cihazları	367	396	263	125
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	246	219	262	203
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	292	320	254	206
7207	Demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller	358	175	245	168
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	301	283	240	172
3105	Azot, fosfor ve potasyum gibi; iki/ucununun karışımları	149	151	206	236
7217	Demir/alaşimsız çelikten teller	194	199	203	142

Kaynak: Trade Map

Tablo 3 –Beyaz Rusya’nın İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

GTİP	Ürün Adı	2012	2013	2014	2015
	TOPLAM (diğerleriyle)	46.404	43.023	40.451	29.940
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	8.706	8.392	7.629	5.667
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	3.564	3.512	3.595	2.818
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	438	524	584	405
8703	Otomobiller, steysin vagonlar, yarı arabaları	413	492	418	286
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	290	493	409	342
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	262	401	383	186
8708	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	393	436	378	239
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	440	387	375	294
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	81	110	318	585
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	4.996	153	282	511
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	465	409	273	135
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	200	212	272	196
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	219	225	254	169
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	211	256	240	156
2716	Elektrik enerjisi	493	404	225	124
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	221	211	210	155
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	198	252	205	159
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	164	190	199	137
9018	Tıpta, cerrahide, dişilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	142	193	198	142
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. den geniş)	239	245	192	124
0303	Balıklar (dondurulmuş)	162	199	184	149
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	211	231	180	122
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	256	270	179	170
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	302	254	177	115

Kaynak: Trade Map

Tablo 4 – Beyaz Rusya'nın İhracatında Başlıca Ülkeler (milyon dolar)

Ülke	2012	2013	2014	2015
Dünya Toplamı	46.060	37.203	36.389	26.757
Rusya	16.161	16.734	15.117	10.240
Ukrayna	5.554	4.193	4.093	2.542
İngiltere	547	1.014	2.988	3.020
Hollanda	7.551	3.330	1.811	1.224
Almanya	1.725	1.736	1.641	1.073
Litvanya	1.181	1.073	1.038	926
İtalya	677	902	1.005	140
Kazakistan	804	862	875	520
Polonya	949	781	845	759
Brezilya	802	519	711	521
Çin	432	460	643	786
Letonya	3.270	527	515	607
Moldova	253	265	265	121
Hindistan	264	173	214	320
Azerbaycan	139	164	191	138
Endonezya	91	91	190	169
Türkmenistan	230	316	174	82
Türkiye	145	168	159	130
Malezya	118	60	151	111
Norveç	209	169	147	131

Kaynak: Trade Map

Tablo 5 – Beyaz Rusya'nın İthalatında Başlıca Ülkeler (milyon dolar)

Ülke	2012	2013	2014	2015
Dünya Toplamı	46.404	43.023	40.451	29.940
Rusya	27.269	22.573	21.778	16.843
Almanya	2.730	3.034	2.448	1.377

Çin	2.345	2.827	2.363	2.068
Ukrayna	2.305	2.049	1.691	945
Polonya	1.348	1.579	1.535	1.036
İtalya	952	1.109	1.156	643
İsviçre	334	262	494	233
ABD	531	576	489	395
Hollanda	448	443	482	206
Türkiye	343	397	460	486
İspanya	291	397	433	249
Fransa	435	496	424	331
Çek Cumhuriyeti	437	495	411	274
Litvanya	370	466	365	225
İngiltere	358	401	323	214
Belçika	326	342	297	189
Avusturya	271	345	287	179
Japonya	180	213	232	84
Kazakistan	119	78	203	45
Norveç	115	178	189	167

Kaynak: Trade Map

3- Türkiye ile Beyaz Rusya Arasındaki Ticari İlişkiler

Türkiye ile Beyaz Rusya ticareti 1990'lı yılların ortasından itibaren canlanmaya başlamış, bu dönemde sürekli açık veren ticaretimiz 2000'li yıllarla birlikte ihracat değerlerinin arttığı ve günümüze doğru bazı yıllarda açık verilse de genelde ihracat değerlerinin ithalatı aştığı bir görünüm sergilemiştir.

Türk menşeli malların ülkeye AB, Polonya, Rusya Federasyonu gibi ülkelere giriyor olması nedeniyle Beyaz Rusya resmi istatistiklerine göre Türkiye'nin Beyaz Rusya'ya ihracatı daha yüksek düzeydedir. Bu durum aynı zamanda Avrupa ülkeleri ile ticarete uygulanan yüksek vergi oranları nedeniyle Türk mallarının rekabet gücünü de olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo 1 - Türkiye-Beyaz Rusya Dış Ticaret Değerleri (bin dolar)

	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2010	186.508	154.633	341.474	32.208
2011	232.680	183.201	415.880	49.479
2012	264.365	190.210	454.574	74.155
2013	303.152	186.840	489.993	116.312
2014	272.394	147.703	420.097	124.691
2015	205.130	192.831	397.961	12.299
2016 (30 Eylül itibariyle)	233.053	147.703	380.756	85.350

Kaynak: TÜİK**Tablo 2 - Türkiye'nin Beyaz Rusya'ya İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (bin dolar)**

GTİP Kodu	Ürün Adı	2014	2015
0702	DOMATES (TAZE/SOĞUTULMUŞ)	13.423	7.899
0707	HIYARLAR VE KORNİŞONLAR (TAZE/SOĞUTULMUŞ)	2.539	2.286
0805	TURUNÇGİLLER (TAZE/KURUTULMUŞ)	9.176	9.025
0806	ÜZÜMLER (TAZE/KURUTULMUŞ)	9.937	5.519
0809	KAYISI, KİRAZ, ŞEFTALİ, ERİK VE ÇAKAL ERİĞİ (TAZE)	1.976	1.173
0810	DİĞER MEYVELER (TAZE)	3.688	1.982
1206	AYÇİÇEĞİ TOHUMU	3.346	1.575
1704	KAKAO İÇERMEYEN ŞEKER MAMULLERİ (BEYAZ ÇİKOLATA DAHİL)	1.666	403
2008	TARİFENİN BAŞKA YERİNDE BELİRTİLMİYEN MEYVE VE YENİLEN DİĞER BİTKİ PARÇALARININ KONSERVELERİ	2.471	878
2835	FOSFİNATLAR, FOSFONATLAR, FOSFATLAR VE POLİFOSFATLAR	2.157	
3004	TEDAVİDE VEYA KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN İLAÇLAR (DOZLANDIRILMIŞ)	2.381	2.136
3207	SERAMİK, EMAYE VEYA CAM SANAYİNDE KULLANILAN BOYA, SIR, CİLA VB.	2.692	1.480
3307	TRAŞ MÜSTAHZARLARI, VÜCUT DEODORANTLARI, BANYO MÜSTAHZARLARI, TÜY DÖKÜCÜLER, VB.	3.203	1.757
3401	SABUNLAR, YÜZEY AKTİF ORGANİK ÜRÜNLER VE MÜSTAHZARLAR	5.799	2.777
3907	POLİASETALLER, DİĞER POLİETERLER, EPOKSİ REÇİNELER, POLİKARBONATLAR,	3.535	1.985

	ALKİT REÇİNELER, POLİALİESTERLE		
3917	PLASTİKTEN HORTUMLAR, BORULAR VE BAĞLANTI ELEMANLARI (MANŞON, NİPEL, DİRSEK, FLANŞLAR, VB.)	5.870	4.416
4005	KARIŞTIRILMIŞ KAUÇUK (VÜLKANİZE EDİLMEMİŞ) (İLK ŞEKİLLERDE, LEVHA, TABAKA VEYA ŞERİT HALİNDE)	8.580	4.730
5402	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	19.980	8.440
5407	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİNDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	3.152	3.947
5801	DOKUNMUŞ KADİFE, PELÜŞ VE TIRTIL MENSUCAT	3.189	1.578
5806	KORDELALAR, PARALEL HALE GETİRİLİP YAPIŞTIRILMIŞ İPİK VEYA LİFLERDEN ATKI İPLİKSİZ KORDELAİAR (BOL	2.460	965
6004	DİĞER ÖRME MENSUCAT (EN>30CM, ELASTOMERİK/KAUÇUK İPLİK=>%5)	8.941	12.181
6006	DİĞER ÖRME MENSUCAT	14.202	15.860
6110	KAZAK, SÜVETER, HIRKA, YELEK VB. EŞYA (ÖRME)	1.660	2.909
6403	DIŞ TABANI KAUÇUKTAN, PLASTİK MADDEDEN, TABİİ VEYA TERKİP YOLUYLA ELDE EDİLEN KÖSELEDEN VE YÜZÜ DERİ	1.533	1.253
7113	MÜCEVHERCİ EŞYASI VE AKSAMI (KIYMETLİ METALLERDEN VEYA KIYMETLİ METALLERLE KAPLAMA METALLERDEN)	1.976	2.422
7219	PASLANMAZ ÇELİKTE YASSI HADDE MAMULLERİ (GENİŞLİĞİ 600 MM. VEYA FAZLA OLANLAR)	1.854	877
7606	ALUMİNYUM SAÇLAR, LEVHALAR, ŞERİTLER (KALINLIĞI 0,2 MM. Yİ GEÇENLER)	2.020	857
8302	ADİ METALLERDEN DONANIM, TERTİBAT VB. EŞYA (MOBİLYA, KAPI, PENCERE, BAVUL, ASKILIK VB İÇİN)	2.039	1.204
8454	METALÜRJİDE VEYA METAL DÖKÜMHANELERİNDE KULLANILAN TAV OCAKLARI, DÖKÜM POTALAR, KÜLÇE KALIPLARI VE	5.201	223
8462	METALLERİ DÖVME, ÇEKİÇLEME, KALİPTA DÖVME, KESME, TASLAK ÇIKARTMA, ŞATAFATLAMA, KARBÜRLERİ İŞLEMENE MAH	2.071	843
8477	KAUÇUK VEYA PLASTİĞİN İŞLENMESİNE VEYA KAUÇUK VEYA PLASTİKTEN EŞYANIN İMALİNE MAHSUS DİĞER MAKİNA VE	2.628	4.844
8481	BORULAR, KAZANLAR, TANKLAR, DEPOLAR VE BENZERİ DİĞER KAPLAR İÇİN MUSLUKLAR, VALFLER (VANALAR) VE BEN	1.829	1.582
8502	ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİM (ELEKTROJEN) GRUPLARI VE ROTATİF ELEKTRİK KONVERTÖRLERİ	1.552	965

8703	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE ESAS İTİBARIYLA İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ DİĞER MOTORLU TAŞITLAR (YARIŞ	1.502	
8704	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU TAŞITLAR	2.523	146
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	13.522	7.253
9401	OTURMAYA MAHSUS MOBİLYALAR VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	1.549	1.057
9403	DİĞER MOBİLYALAR VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	1.888	2.498
9619	HİJYENİK HAVLULAR VE TAMPONLAR, BEBEK BEZLERİ VE BENZERİ HİJYENİK EŞYA	1.793	535
Ara Toplam		181,502	122,462
GENEL TOPLAM		272.394	205.130

Kaynak: TÜİK

Tablo 3 - Türkiye'nin Beyaz Rusya'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP Kodu	Ürün Adı	2014	2015
2208	ETİL ALKOL (ALKOL DERECESİ < %80, TAĞYİR EDİLMEMİŞ) VE DAMITILARAK ELDE EDİLMİŞ LİKÖR VE DİĞER ALKOL	478	283
2703	TURB (TURB DÖKÜNTÜLERİ DAHİL)	1.879	1.193
2710	PETROL YAĞLARI VE BİTÜMENLİ MİNERALLERDEN ELDE EDİLEN YAĞLAR	460	
2825	HİDRAZİN VE HİDROKSİLAMİN, BUNLARIN ANORGANİK TUZLARI, ORGANİK BAZLAR, DİĞER METAL OKSİTLER, HİDROKS	1.011	37
2844	RADYOAKTİF KİMYASAL ELEMENTLER VE RADYOAKTİF İZOTOPLAR VE BUNLARIN BİLEŞİKLERİ, KARIŞIMLARI, ARTIKLA	142	161
3002	İNSAN KANI, HAYVAN KANI, SERUM, AŞI, TOKSİN VB. ÜRÜNLER	173	
3102	AZOTLU MİNERAL VEYA KİMYASAL GÜBRELER	6.261	6.764
3104	POTASLI MİNERAL VEYA KİMYASAL GÜBRELER	21.545	25.652
3501	KAZEİNLER, KAZEİNATLAR VE DİĞER KAZEİN TÜREVLERİ, KAZEİN TUTKALLARI	209	
3811	VURUNTUYU ÖNLEYİCİ, OKSİDASYONU DURDURUCU MÜSTAHZARLAR, PEPTİZAN KATKILAR, AŞINMAYI ÖNLEYİCİ KATKILA	636	910
3908	POLİAMİDLER (İLK ŞEKİLDE)	461	603
3915	PLASTİKTE DÖKÜNTÜ, KALINTI VE HURDALAR	186	88
4011	KAUÇUKTAN YENİ DİŞ LASTİKLER	452	1.818
4107	SİĞİR (BUFFALO DAHİL) VE ATLARIN DABAKLANMIŞ VE İLERİ DERECEDE HAZIRLANMIŞ POST VE DERİ VE KÖSELESİ	92	12

4404	AĞAÇTAN ÇEMBERLER, YARILMIŞ SIRIKLAR, KAZIKLAR, BASTON, ŞEMSİYE, ALET SAPLARI, VB.	770	740
4407	UZUNLAMASINA KESİLMİŞ, BİÇİLMİŞ AĞAÇ; KALINLIK > 6 MM	236	280
4408	KAPLAMA, KONTRPLAK VB. İÇİN YAPRAKLAR; KALIN <= 6MM.	228	441
4412	KONTRPLAKLAR, KAPLAMALI LEVHALAR VE BENZERİ LAMİNE EDİLMİŞ AĞAÇLAR	3,.02	1.912
4801	GAZETE KAĞIDI (RULO VEYA TABAKA HALİNDE)	669	428
5101	YÜN VE YAPAĞI (KARDESİZ/TARANMAMIŞ)	132	92
5309	KETEN DOKUMALAR	6.954	4.020
5402	SENTETİK FİLAMANT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	5.516	3.411
5501	SENTETİK FİLAMANT DEMETLERİ	24.156	12.554
5503	SENTETİK DEVAMSIZ LİFLER (İŞLEM GÖRMEMİŞ)	8.657	1.841
7019	CAM LİFLERİ (CAM YÜNÜ DAHİL) VE BUNLARDAN EŞYA (İPLİK, DOKUNMUŞ MENSUCAT GİBİ)	309	349
7207	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE YARI MAMULLER	46.043	81.886
7217	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE TELLER	8.294	6.857
7304	DEMİR (DÖKME DEMİR HARİÇ) VE ÇELİKTE İNCE VE KALIN BORULAR VE İÇİ BOŞ PROFİLLER (DİKİŞSİZ)	815	8.8
8202	Eİ TESTERELERİ; HER TÜR TESTERE AĞIZLARI (FREZE TESTERELER VE DİŞSİZ TESTERE AĞIZLARI DAHİL)	192	202
8459	METALLERİ TALAŞ KALDIRMAK SURETİYLE DELMEYE, RAYBALAMAYA, FREZELEMeye, DİŞ AÇMAYA VB MAHSUS TAKİM TE	79	123
8460	METALLERİ VEYA SERMETLERİ PARLATMA, ÇAPAK ALMA, BİLEME, TAŞLAMA, HONLAMA, LEPLEME, PARLATMAYA VB MAH	460	417
8482	HER NEVİ RULMANLAR	242	28,6
8512	MOTORLU TAŞITLAR, BİSİKLET, MOTOSİKLETTERDE İÇİN AYDINIATMA VEYA İŞARET CİHAZLARI, CAM SİLİCİLER VB	90	29
8701	TRAKTÖRLER	107	
8704	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU TAŞITLAR	1.882	
9011	KOMBİNE HALDEKİ OPTİK MİKROSKOPLAR (FOTOMİKROGRAFI, SİNEFOTOMİKROGRAFI VEYA MİKROPROJEKSİYON MİKROSK	173	172
9018	TIPTA, CERRAHİDE, DİŞÇİLİKTE VE VETERİNERLİKTE KULLANILAN ALET VE CİHAZLAR	877	879

9030	OSİLOSKOP, SPEKTRUM ANALİZÖRLERİ VB CİHAZLAR; ALFA, BETA, GAMA, X-İŞİNİ, KOZMİK VE DİĞER İŞINLARI ÖL	82	73
9306	BOMBA, TORPİDO, MAYIN, GÜDÜMLÜ MERMİLER VB HARP MÜHİMMATI VB AKSAM VE PARÇALARI; FİŞEKLER, MERMİ VE	1.931	3.953
9404	ŞİLTE MESNETLERİ, YATAK TAKIMI EŞYASI VB EŞYA (ŞİLTELER, YORGANLAR, DİZ VE AYAK ÖRTÜLERİ, YASTIKLAR,	145	33
Ara Toplam		146.324	158,252
GENEL TOPLAM		147.703	192.831

Kaynak: TÜİK